

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Методичні рекомендації до виконання
практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни**

"ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА"

для студентів спеціальності 8.03050801

"Фінанси і кредит"

усіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри управління фінансовими послугами.
Протокол № 2 від 27.09.2011 р.

Укладачі: Внукова Н. М.
Корват О. В.

М54   Методичні рекомендації до виконання практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни "Фінансова політика" для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит" усіх форм навчання / укл. Внукова Н. М., Корват О. В. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2012. – 28 с. (Укр. мов.)

Подано перелік завдань до виконання практичних (семінарських) занять та самостійної роботи з даної навчальної дисципліни, наведено методичні рекомендації до їх виконання.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050801 "Фінанси і кредит".

Вступ

Фінансова політика повинна враховувати всю багатофакторність та багатоваріантність управління фінансами, бути гнучкою та коригуватися у відповідь на зміни зовнішніх та внутрішніх факторів. Фінансова політика на мікрорівні виробляється під впливом державної фінансової політики, яка включає в даний час лібералізацію цін, регулювання ставки рефінансування та валютного курсу гривні, методи покриття бюджетного дефіциту та інше. Розуміння сутності фінансової політики держави та володіння знаннями в області фінансової політики підприємства для адаптації підприємства до ринкових умов господарювання потребує підготовки кваліфікованих фахівців у галузі фінансів.

Завдання навчальної дисципліни – надати правильне розуміння сутності та функцій фінансової політики; ролі державних органів у виробленні фінансової політики держави; визначити сукупність заходів, методів і підходів формування фінансової політики підприємства.

Об'єктом вивчення є процес формування та реалізації фінансової політики на рівні держави і на рівні підприємства.

Предметом навчальної дисципліни є теоретичні та методичні засади формування і реалізації фінансової політики на рівні держави і на рівні підприємства.

Навчальна дисципліна "Фінансова політика" є вибірковою для підготовки фахівців у галузі фінансів. У процесі вивчення дисципліни студенти повинні сформулювати системне розуміння взаємозв'язків складових фінансової та економічної політики на макро- та мікрорівнях; навчитися визначати інструменти та підходи формування фінансової політики в залежності від обставин; використовувати сучасні методики вироблення фінансової політики підприємства та оцінки ефективності фінансової політики до та після її впровадження. Знання отримуються під час лекційних, лабораторних, практичних (семінарських) занять, виконання самостійної роботи. Тематичний план навчальної дисципліни та розподіл годин на практичні заняття і самостійну роботу наведені у табл. 1.

**Тематичний план навчальної дисципліни та розподіл годин
на практичні заняття і самостійну роботу**

Тема	Кількість годин	
	Практичні (семінарські) заняття	Самостійна робота
Тема 1. Сутність фінансової політики, її мета і завдання	1	2
Тема 2. Державна фінансова політика та механізм її реалізації	1	6
Тема 3. Складові державної фінансової політики	2	16
Тема 4 Фінансова політика підприємства	2	10
Тема 5. Складові фінансової політики підприємства	4	34
Всього годин	10	68

Практичне заняття – форма навчального заняття, при якій під час опитування, виконання вправ, дискусії та обговорень проблемних питань організується закріплення та поглиблення теоретичних знань з навчальної дисципліни та формування навичок і вмінь їх практичного застосування, розвиток наукового мислення студентів через індивідуальне виконання відповідно сформульованих завдань. Практичне заняття передбачає попередню теоретичну підготовку студентів, збір фактичного матеріалу для узагальнення, систематизації, аналізу.

Окремим видом практичного заняття є семінар при якому організується дискусія за визначеними темами, обговорюються варіанти розв'язання ситуаційних задач і завдань. Головна мета семінарських занять – сприяння поглибленому засвоєнню студентами найбільш складних питань навчальної дисципліни, спонукання до колективного творчого обговорення суперечливих проблем, активізація навичок самоосвіти, розвиток самостійності мислення, уміння аргументувати та відновлювати свою думку, вести коректну дискусію. У процесі підготовки до семінару

студентами самостійно опрацьовується навчальна, методична і наукова література, формуються навички критичного оцінювання різних джерел знань.

При викладанні дисципліни "Фінансова політика" для активізації навчального процесу на практичних і семінарських заняттях передбачено застосування сучасних навчальних технологій, таких, як кейс-технології, семінари-дискусії, ділові ігри та ситуаційні завдання.

Самостійна робота студента є засобом самостійного оволодіння знаннями з навчальної дисципліни. Вона передбачає встановлення зв'язку нового матеріалу із засвоєним, пошук суперечностей між базовими й новими знаннями, вміння узагальнювати результати, готовність до самостійного пошуку матеріалу, розвиток здатності організовувати та реалізовувати свою пізнавальну діяльність без сторонньої допомоги.

Завданням самостійної роботи є закріплення знань з вивчення сутності та функцій, які виконує ринок фінансових послуг; визначення ролі держави та наукових засад побудови цього ринку як цілісного механізму перерозподілу фінансових ресурсів між державою, фізичними та юридичними особами; висвітлення основних напрямів державної політики у сфері регулювання фінансових відносин.

Самостійна робота студентів здійснюється шляхом:

- опрацювання лекційного матеріалу і нормативно-правових джерел;
- самостійного вивчення питань за темами дисципліни на основі навчальних посібників, словників, монографій, наукових статей, ресурсів мережі Internet;
- повторення матеріалу з попередньо вивчених дисциплін, зокрема "мікроекономіки", "макроекономіки", "фінансів", "фінансів підприємства", "фінансового менеджменту", "фінансового аналізу", "економічного аналізу", "фінансової діяльності суб'єктів господарювання", "гроші та кредит";
- підготовки до виступів на семінарах, виконання ситуаційних завдань і практичних вправ;
- підготовки до проміжного та підсумкового контролю знань.

Питання для самостійного вивчення задаються після проведення відповідної лекції. Дослідження проблемних питань та розв'язання аналітичних та ситуаційних завдань дозволить студентам закріпити теоретичні знання, отримати навички обґрунтування рішень фінансової політики, що може бути корисними як під час написання дипломної роботи, так і в процесі подальшої професійної діяльності.

1. Практичні завдання та самостійна робота за темою 1 "Сутність фінансової політики, її мета і завдання"

Завдання для самостійної роботи. Опрацюйте наукові та нормативні джерела та встановіть:

- підходи до розуміння сутності фінансової політики на рівні держави та підприємства;
- відмінність та взаємозв'язок категорій фінансова політика, стратегія і тактика.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Однозначного визначення терміну "фінансова політика" не існує. Для встановлення підходів до розуміння сутності фінансової політики доцільно здійснити морфологічний аналіз дефініцій поняття "фінансова політика" із виділенням окремих ключових ознак.

Виявлення відмінностей та взаємозв'язку між фінансовою політикою, стратегією і тактикою можна провести шляхом розподілу цілей і задач фінансової політики будь-якого рівня на короткострокові та довгострокові і виявити взаємозв'язок між послідовністю їх виконання.

Практичні завдання

1. Обґрунтуйте що є спільного та відмінного у цілях та завданнях фінансової політики підприємства і держави.
2. Поясніть взаємозв'язок між державною фінансовою політикою та фінансовою політикою підприємства.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Для пояснення взаємозв'язку між державною фінансовою політикою та політикою підприємства наведіть приклади впливу державної політики на поведінку суб'єктів підприємництва. З'ясуйте, чи може така поведінка бути масовою. Поясніть, коли виникають проблеми функціонування економіки країни. Згадайте, що визначає цілі та заходи фінансової політики макrorівня.

Література: основна [1; 3; 5; 6; 12; 15]; додаткова [19; 41]; ресурси мережі Інтернет [48].

Контрольні запитання до теми 1

1. Дайте визначення терміну "фінансова політика".
2. Назвіть рівні фінансової політики.
3. Охарактеризуйте роль фінансової політики.
4. Визначте об'єкти і суб'єкти фінансової політики.
5. Назвіть цілі та завдання фінансової політики підприємства і держави.
6. Охарактеризуйте сутність фінансової стратегії її тактики.

2. Практичні завдання та самостійна робота за темою 2 "Державна фінансова політика та механізм її реалізації"

Завдання до самостійної роботи. Розгляньте внутрішню узгодженість нормативно-правового забезпечення механізму формування та реалізації державної фінансової політики в Україні.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Ознайомтесь із основними нормативними документами, що регламентують процеси формування і реалізації державної фінансової політики в Україні та з'ясуйте:

- які складові фінансової політики закріплено у законодавстві;
  - які цілі, задачі і принципи фінансової політики та окремих її складових окреслено законодавством України;
  - які державні органи відповідають за формування і реалізацію фінансової політики;
  - функції державних органів у процесі формування і реалізації фінансової політики;
  - які неузгодженості існують у нормативно-правовому забезпеченні.
- Запропонуйте шляхи вирішення виявлених проблем.

Практичне завдання. Поясніть вплив фінансового права та міжнародних фінансових стандартів на розробку фінансової політики.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Розробка міжнародних стандартів здійснення фінансової політики пояснюється усвідомленням необхідності забезпечення економічної стабільності на національному рівні як суттєвої передумови стабільного ро-

звітку міжнародних фінансових відносин. В умовах глобальної взаємозалежності національних економік неефективність правил та норм окремих країн створює реальну загрозу стабільності світової фінансової системи.

Міжнародні фінансові стандарти (Кодекс належної практики щодо забезпечення прозорості грошово-кредитної та фінансової політики, Кодекс належної практики щодо забезпечення прозорості в бюджетно-податковій сфері, Спеціальний стандарт поширення інформації та інші) найчастіше мають рекомендаційний характер та передбачають узгодження принципів та підходів фінансової політики окремих країн.

При виконанні практичного завдання надайте відповіді на такі запитання:

1. Що таке належна практика?
2. У чому полягає економічний зміст поняття прозорість у контексті фінансових відносин?
3. Чому Міжнародний валютний фонд приділяє значну увагу забезпеченню прозорості національної фінансової політики?
4. Чи потрібні єдині принципи та стандарти державного регулювання окремих сфер фінансового сектору?
5. Чи не нав'язуються "правила гри" міжнародними фінансовими установами членам світової спільноти?
6. Які функції Міжнародної організації комісій з цінних паперів?
7. Які завдання стоять перед Міжнародною асоціацією органів нагляду за страховою діяльністю?
8. Яку роль у регулюванні міжнародних фінансових потоків відіграє Міжнародна торговельна палата?
9. Охарактеризуйте основні напрями діяльності Банку міжнародних розрахунків у сфері регулювання банківської справи.
10. Назвіть міжнародні організації, членами яких є національні асоціації та об'єднання, що оперують у різних секторах фінансового ринку, державні органи влади.
11. Чи відповідає фінансова політика в Україні міжнародним фінансовим стандартам. Наведіть приклади.

Література: основна [1; 10]; ресурси мережі Інтернет [52; 69; 71].

Контрольні запитання до теми 2

1. Назвіть принципи побудови державної фінансової політики.
2. Назвіть складові державної фінансової політики.
3. Розкрийте взаємозв'язок між фінансовою політикою і фінансовою безпекою.
4. Як взаємопов'язана фінансова політика держави з економікою?
5. Охарактеризуйте фінансовий механізм.
6. Назвіть відмінності між директивним та регулюючим фінансовим механізмом.
7. Розкрийте сутність проблеми обмеженості впливу державної фінансової політики на економіку.
8. Назвіть зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансову політику.
9. Охарактеризуйте сутність фінансового планування.
10. У чому полягає різниця між фінансовим плануванням та прогнозуванням?
11. Назвіть основні функції фінансового прогнозування.

3. Практичні завдання та самостійна робота за темою 3 "Складові державної фінансової політики"

Завдання до самостійної роботи. Дайте характеристику сучасній фінансовій політиці у зарубіжних країнах (Японії, США, Німеччині, Польщі та інших країнах за бажанням). Порівняйте їх.

Методичні рекомендації до виконання завдання

При дослідженні фінансової політики країн:

1. Розгляньте загальну характеристику фінансової системи,
2. Опишіть основні тенденції економіки країни,
3. Охарактеризуйте політико-економічні, геополітичні та соціальні аспекти фіскальної політики.

Порівняння фінансових політик зарубіжних країн проведіть за такими основними критеріями:

1. Вид фінансової політики.
2. Цілі фінансової політики.
3. Заходи фіскальної політики.
4. Заходи монетарної політики.

Практичне завдання. Запропонуйте заходи державної фінансової політики для України в сучасних умовах на основі аналізу державної статистики України. Обґрунтуйте їх.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Охарактеризуйте соціально-економічне положення України. Зробіть аналіз видатків та доходної частини Державного бюджету за останні три роки, поясніть співвідношення між ними. Проаналізуйте державну статистику, зокрема:

- структуру валового внутрішнього продукту за категоріями кінцевого використання та за категоріями доходу;
- індекси споживчих цін на товари та послуги;
- таблицю "витрати-випуск";
- рахунки інституційних секторів економіки (рахунок виробництва, рахунки розподілу та використання доходу, рахунки нагромадження);
- виробництво та розподіл валового внутрішнього продукту за видами економічної діяльності;
- зведені національні рахунки
- динаміку нормативів обов'язкового резервування та облікової ставки НБУ.

При виконанні практичного завдання надайте відповіді на такі запитання:

1. Які, на Ваш погляд, найбільші проблеми функціонування економіки України?
2. Чи можливо заходами державної фінансової політики їх вирішити?
3. Запропонуйте та обґрунтуйте цілі фінансової політики для України в сучасних умовах.
4. Запропонуйте заходи фінансової політики та охарактеризуйте їх можливий вплив на економіку.

Література: основна [1; 8; 9]; додаткова [33; 34]; ресурси мережі Інтернет [48].

Тести для самоперевірки за темою 3

1. До основних цілей фіскальної політики держави належать:
  - а) створення умов для успішного ведення бізнесу;
  - б) антициклічне регулювання економіки;

в) підвищення добробуту громадян;
г) перерозподіл національного доходу на користь найбільш вразливих верств населення.

2. Стимулююча фіскальна політика на відміну від рестрикційної спрямована на:

- а) збільшення обсягу виробництва і рівня зайнятості в економіці;
- б) скорочення темпів інфляції;
- в) стабілізацію обмінного курсу валюти;
- г) підтримання збалансованості доходів і видатків бюджету.

3. Недоліками монетарної політики є:

- а) можливість інфляції;
- б) наявність внутрішнього лага;
- в) ефект витіснення;
- г) ефект мультиплікатора;
- д) наявність зовнішнього лага.

4. Фіскальна політика є автоматичною, якщо:

- а) ставка податку з прибутку підприємств збільшується;
- б) при незмінній ставці податку з прибутку підприємств підвищуються розміри податкових надходжень;
- в) підвищуються ставки податків із заробітної плати;
- г) збільшується ставка податку за банківськими вкладками для фізичних осіб.

5. При проведенні рестрикційної монетарної політики центральний банк може використовувати:

- а) продаж державних цінних паперів на відкритому ринку;
- б) зниження облікової ставки;
- в) зниження нормативу обов'язкового резервування;
- г) купівлю іноземної валюти на валютному ринку країни.

6. Короткострокова монетарна політика проводиться з урахуванням:

- а) маси грошей в обігу;
- б) обсягу національного продукту;
- в) швидкості обігу грошей;
- г) кількості підприємств.

7. Монетарна політика, яка проводиться з метою збільшення пропозиції грошей, сприяє:

- а) підвищенню курсу іноземної валюти відносно до національної;
- б) підвищенню курсу національної валюти;
- в) ніяких змін не відбувається.

8. Центральний банк як суб'єкт монетарної політики:
- а) здійснює розрахунково-касове обслуговування підприємств;
  - б) забезпечує ліквідність банківської системи;
  - в) встановлює норматив обов'язкового резервування;
  - г) встановлює облікову ставку рефінансування.

Контрольні запитання до теми 3

1. Розкрийте сутність фіскальної політики.
2. Охарактеризуйте завдання і функції фіскальної політики.
3. Назвіть інструменти фіскальної політики.
4. Поясніть значення стабільності фіскальної політики.
5. Розкрийте сутність монетарної політики.
6. Охарактеризуйте завдання і функції монетарної політики.
7. Поясніть взаємозв'язок монетарної політики з фіскальною.
8. Розкрийте сутність цінової політики держави.
9. Назвіть завдання і функції інвестиційної політики.
10. Розкрийте сутність макропруденційної політики.
11. Назвіть інструменти макропруденційної політики.
12. Як за допомогою фінансової політики можна регулювати певні соціально-економічні процеси в країні? (наведіть конкретні приклади).
13. Що означає раціональний розподіл фінансових ресурсів між галузями економіки?

4. Практичні завдання та самостійна робота за темою 4 "Фінансова політика підприємства"

Завдання до самостійної роботи. Повторіть (вивчіть) такі теми:

1. Основи формування системи фінансового управління підприємством.
2. Організація інформаційного забезпечення фінансової політики.
3. Система бюджетування на підприємстві.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Проблема формування системи фінансового управління, адекватній як зовнішньому так і внутрішньому середовищу, здатної ефективно реалізовувати фінансову політику існує на багатьох підприємствах. Опрацьовуючи тему розкрийте такі питання: базові принципи та критерії

побудови такої системи, елементи та організаційне забезпечення системи фінансового управління, підходи до формування організаційної структури фінансової служби, центри фінансової відповідальності.

Результативність фінансової політики прямо залежить від рівня і якості інформаційного забезпечення. При вивченні теми організації інформаційного забезпечення необхідно розглянути інформаційне поле та систему показників для ухвалення управлінських рішень з множини альтернатив, склад документів, які використовуються при поточному фінансовому управлінні та фінансовому плануванні, сучасні інформаційні системи й технології як інструмент управлінського обліку.

Основні задачі фінансової політики забезпечуються виконанням функцій бюджетування. Розглядаючи систему бюджетування на підприємстві приділіть увагу розкриттю таких аспектів, як мета, завдання, функції системи бюджетування, об'єкти бюджетування, види бюджетів, процес формування фінансових бюджетів.

Практичне завдання. При роботі у чотирьох підгрупах розробіть фінансову політику для страхової компанії при різних варіантах конкурентної позиції компанії (слабкої або сильної) й росту галузі (повільного або швидкого).

Страховик здійснює свою діяльність 2 роки. Статутний фонд компанії – 12 млн грн, кількість штатних співробітників – 10, кількість агентів – 20. Середня зарплата штатного співробітника – 2 тис. грн. Агентська винагорода – 10 % від страхових платежів.

Страховик має такі ліцензії на право впровадження страхової діяльності у формі добровільного страхування: від вогневих ризиків і ризиків стихійних явищ, від нещасних випадків, страхування наземного транспорту. Кількість корпоративних клієнтів – 30, кількість клієнтів фізичних осіб – 1 000. Сума страхових платежів за останній рік – 500 тис. грн, сума виплат – 300 тис. грн. Рентабельність власного капіталу – 5 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання

1. Визначити особливості фінансової політики фінансових установ.
2. У рамках кожної підгрупи за матрицею Томпсона й Стрікланда необхідно обрати базову стратегію розвитку компанії та обґрунтувати свій вибір.

3. Розробити фінансову політику, яка відповідає обраній стратегії розвитку компанії дотримуючись таких етапів:

3.1. Визначити період реалізації політики. Тривалість періоду залежить у першу чергу від строку стратегії розвитку фірми. На період реалізації фінансової політики впливають такі фактори, як динаміка макроекономічних процесів, зміни на фінансовому ринку, галузева приналежність і специфіка діяльності (тривалість операційного циклу).

3.2. Проаналізувати фактори зовнішнього середовища, зокрема умови законодавства, конкурентні умови фінансової діяльності, фактори ризику.

3.3. Сформувати стратегічні цілі фінансової діяльності. Систему цілей бажано відобразити у конкретних показниках – нормативах, наприклад визначити темпи зростання, коефіцієнт рентабельності власного капіталу, тощо.

3.4. Запропонувати заходи фінансової політики в окремих її аспектах, зокрема з управління капіталом, поточними активами й пасивами, інвестиціями, платоспроможністю, прибутком, людськими ресурсами, заходи з цінової політики;

3.5. Розробити прогноз розвитку страхових операцій, фінансовий план, баланс доходів та витрат, прогноз платоспроможності та ризиків страховика.

3.6. Оцінити розроблену фінансову політику за такими критеріями:

- узгодженість з базовою корпоративною стратегією розвитку;
- узгодженість з очікуваними змінами зовнішнього середовища;
- узгодженість з внутрішнім потенціалом;
- внутрішня збалансованість фінансової політики;
- можливості реалізації фінансової політики;
- прийнятність рівня ризику;
- економічна та позаекономічна ефективність.

Література: основна [4; 7; 16]; додаткова [19; 26]; ресурси мережі Інтернет [51; 53; 74].

Контрольні запитання до теми 4

1. Назвіть об'єкт і суб'єкт фінансової політики підприємства.
2. Які види фінансової політики розробляються залежно від часового горизонту?
3. Що є основою розробки фінансової політики?

4. Перерахуйте етапи розробки фінансової політики.
5. Назвіть критерії оцінки ефективності фінансової політики підприємства.
6. Охарактеризуйте особливості фінансової політики фінансових установ.
7. Розкрийте сутність фінансового планування.
8. Назвіть методи фінансового прогнозування.
9. Перерахуйте етапи фінансового прогнозування.
10. Назвіть методи обчислення темпів стійкого зростання.

5. Практичні завдання та самостійна робота за темою 5 "Складові фінансової політики підприємства"

Завдання до самостійної роботи. Повторіть (вивчіть) такі теми:

1. Сутність та методи оптимізації грошових потоків підприємства.
2. Сучасні методи ціноутворення.
3. Основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів, їх переваги та недоліки.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Оптимізація грошових потоків є одним з найважливіших заходів короткострокової фінансової політики. Опрацьовуючи тему розкрийте основні цілі та об'єкти оптимізації, фактори, що впливають на формування грошових потоків, методи оптимізації дефіцитного грошового потоку, методи оптимізації надлишкового грошового потоку, методи вирівнювання і синхронізації, методи максимізації чистого грошового потоку підприємства.

Цінова політика формується залежно від кон'юнктури ринку та собівартості продукції. При вивченні теми розгляньте витратні методи ціноутворення, методи, що спираються на попит, та методи встановлення цін з орієнтацією на конкуренцію. Обґрунтуйте вибір методів залежно від задач цінової політики.

Всі існуючі методи оцінки ефективності інвестиційних проектів можна поділити на дві групи: формальні, які передбачають використання математичного апарату, і неформальні, що базуються на евристичних підходах. Формальні у свою чергу поділяються на статичні методи, в яких

не враховується зміна вартості грошей у часі (термін окупності інвестицій, коефіцієнт окупності інвестицій) та динамічні, які базуються на дисконтуванні (чиста теперішня вартість, внутрішня норма рентабельності).

Практичні завдання. Розв'яжіть задачі на обчислення фінансових показників.

Задача 1. Інвестиційний проект передбачає наступні грошові потоки: стартові інвестиції – 100 тис. грн, грошовий потік від проекту через три місяці – 20 тис. грн, через дев'ять місяців – 90 тис. грн. Як альтернативне інвестиційне рішення розглядається банківський депозит, прибутковість якого складає 12 % річних із щоквартальною виплатою відсотків (3 % від суми внеску). Оцініть привабливість інвестиційного проекту без урахування інфляції та при річному темпі інфляції – 3 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Номінальну річну процентну ставку (i) при отриманні процентів m разів на рік розрахуйте за формулою:

$$i = \left(1 + \frac{i^{(m)}}{m}\right)^m - 1. \quad (1)$$

Корекцію річної процентної ставки на прогнозований темп інфляції f здійсніть за допомогою формули:

$$i' = \frac{i - f}{1 + f}. \quad (2)$$

Для оцінки привабливості проекту використайте критерії чистої теперішньої вартості, терміну окупності інвестицій, внутрішньої норми рентабельності.

Задача 2. На підставі інформації підприємства, наданої у табл. 2, здійсніть факторний аналіз змін рентабельності активів за рахунок зміни коефіцієнта оборотності капіталу та рентабельності продажів, а також факторний аналіз змін рентабельності власного капіталу за рахунок зміни коефіцієнта оборотності капіталу, рентабельності продажів та мультиплікатору капіталу.

Показники діяльності підприємства

Показник	Попередній звітний рік	Звітний рік
Балансовий прибуток (П), млн грн	16	21
Чиста виручка від реалізації (В), млн грн	85	100
Середня сума сукупних активів (А), млн грн	40	45
Середня сума позикового капіталу (ПК), млн грн	10	15

Методичні рекомендації до виконання завдання

Розрахунок впливу коефіцієнту оборотності капіталу ($K_{об} = B / A$) і рентабельності продажів ($R_{pn} = П / B$) на зміну рентабельності активів (ROA) можна здійснити методом абсолютних різниць за формулами:

$$\Delta ROA_{K_{об}} = \Delta K_{об} \times R_{pn_0}, \quad (3)$$

$$\Delta ROA_{R_{pn}} = K_{об_1} \times \Delta R_{pn}. \quad (4)$$

Аналогічно здійснюється факторний аналіз змін рентабельності власного капіталу (ROE), враховуючи взаємозв'язок між ROE та ROA:

$$ROE = ROA \times MK, \quad (5)$$

де MK – мультиплікатор капіталу ($MK = A / (A - ПК)$).

Для обчислення впливу факторів на зміну рентабельності власного капіталу скористайтеся формулами:

$$\Delta ROE_{K_{об}} = \Delta K_{об} \times R_{pn_0} \times MK_0, \quad (6)$$

$$\Delta ROE_{R_{pn}} = K_{об_1} \times \Delta R_{pn} \times MK_0, \quad (7)$$

$$\Delta ROE_{MK} = K_{об_1} \times R_{pn_1} \times \Delta MK. \quad (8)$$

Задача 3. При завантаженні обладнання на 100 % проектної потужності рентабельність продукції буде дорівнювати 20 %, а частка умовно-постійних витрат у собівартості – 10 %. Якою буде рентабельність, якщо умовно-змінні витрати знизяться у 2 рази?

Задача 4. Коефіцієнт оборотності активів змінився з 7,2 до 6,0. Знайти зміну тривалості обороту в днях (період – 1 рік).

Задача 5. Обсяг реалізації продукції дорівнює 9 000 тис грн. За рік у компанії тривалість обороту оборотних коштів збільшилась з 40 до 80 днів. Визначити, скільки потрібно додаткових оборотних коштів, якщо обсяги реалізації не змінилися.

Задача 6. Знайти загальну суму коштів, необхідних для фінансування компанії якщо:

- обсяг продажів – 2 880 тис. грн;
- собівартість продажів – 80 % від обсягу продажів;
- тривалість обороту запасів – 60 днів;
- строк погашення дебіторської заборгованості – 20 днів;
- строк погашення кредиторської заборгованості – 30 днів;
- придбання основних засобів – 600 тис. грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання

Прогнозний баланс потреби в оборотних коштах буде дорівнювати сумі запасів, дебіторської заборгованості, коштів на придбання основних засобів, зменшена на прибуток підприємства і кредиторську заборгованість.

Задача 7. За рік фірма збільшила обсяги робіт з 10 000 тис. грн до 14 000 тис. грн. Оборотні фонди були 8 000 тис. грн. Прискорення оборотності склало 10 %. Знайти величину оборотних фондів.

Задача 8. Дані двох підприємств А і В наведено у табл. 3. Визначте, яку політику управління поточними активами проводять підприємства.

Таблиця 3

Показники діяльності підприємств А і В

Показник	Підприємство	
	А	В
Виручка від реалізації, млн грн	1,0	1,0
Чистий прибуток, млн грн	0,2	0,2
Поточні активи, млн грн	0,6	0,5
Основні активи, млн грн	0,5	0,4

Методичні рекомендації до виконання завдання

Ознаками агресивної політики управління поточними активами є низька питома вага поточних активів у сукупних активах підприємства, високі показники економічної рентабельності активів та коефіцієнту оборотності оборотних активів, коротку тривалість обороту. Консервативна політика навпаки має низький рівень рентабельності активів, значну питому вагу поточних активів у сукупних активах, але і незначний рівень ризику неплатоспроможності.

Література: основна [3; 4; 5; 12; 13]; додаткова [35; 37; 38; 45].

Контрольні запитання до теми 5

1. Розкрийте зміст поняття ціна (вартість) капіталу.
2. У чому полягає сутність управління структурою капіталу?
3. Назвіть моделі фінансування обігових активів.
4. Визначте ознаки агресивної і консервативної політики управління обіговими активами.
5. У чому полягає процес розробки політики управління кредиторською заборгованістю?
6. Перерахуйте основні методи оцінки ефективності інвестиційних проектів.
7. Назвіть основні критерії вибору інвестиційних проектів.
8. У чому полягає сутність аналізу чутливості?
9. Як обчислюється тривалість операційного і фінансового циклів.
10. Охарактеризуйте сутність і принципи розподілу прибутків.
11. Назвіть фактори, що визначають дивідендну політику.
12. У чому полягає взаємозв'язок між фінансовою політикою та політикою управління ризиками?
13. Розкрийте зміст політики фінансування робочої сили.
14. Дайте визначення поняттю "цінова політика".
15. Назвіть типи цінової політики.
16. У чому полягає необхідність розрахунку точки беззбитковості при розробці цінової політики?
17. Перерахуйте етапи розробки цінової політики.
18. Охарактеризуйте загальні принципи формування облікової політики.

19. Назвіть елементи облікової політики.
20. У яких випадках можливі зміни до облікової політики?
21. Як оформлюється облікова політика та зміни до неї?
22. Назвіть моделі податкової поведінки.
23. Дайте визначення поняттю "податкова політика".
24. Назвіть основні напрямки податкової політики.
25. У чому полягають особливості розробки облікової політики з метою оподаткування?
26. У чому різниця між податковою політикою та відхиленням від оподаткування?

6. Рекомендована література

6.1. Основна

1. Большаков С. В. Финансовая политика государства и предприятия / С. В. Большаков. – М. : Книжный мир, 2002. – 210 с.
2. Васильева М. Финансовая политика / М. Васильева, Н. Малий, Л. Перекрестова. – М. : Феникс, 2008. – 224 с.
3. Кабанов В. Н. Долгосрочная финансовая политика / В. Н. Кабанов. – М. : Высшая школа, 2010. – 301 с.
4. Когденко В. Г. Краткосрочная и долгосрочная финансовая политика / В. Г. Когденко, М. В. Мельник, И. Л. Быковников. – М. : Юнити-Дана, 2010. – 472 с.
5. Лихачева О. Н. Долгосрочная и краткосрочная финансовая политика предприятия / О. Н. Лихачева, С. А. Щуров. – М. : ИНФРА-М, 2011. – 288 с.
6. Мардаровская Ю. В. Долгосрочная и краткосрочная финансовая политика предприятия / Ю. В. Мардаровская. – М. : ЭЛИТ, 2009. – 278 с.
7. Мицек А. В. Краткосрочная финансовая политика / А. В. Мицек. – М. : Экономика, 2007. – 195 с.
8. Моисеев С. Р. Денежно-кредитная политика: теория и практика / С. Р. Моисеев // Экономист. – 2005. – 656 с.
9. Моисеев С. Р. Макропруденциальная политика: цели, инструменты и применение в России / С. Р. Моисеев // Банковское дело. – 2011. – № 3. – С. 34–40; № 5. – С. 12–20.

10. Новий курс: реформи в Україні. 2010 – 2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К. : НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
11. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України // Голос України. – 2001. – № 150. – С. 6–12.
12. Слепов В. А. Финансовая политика компании : учебн. пособ. / В. А. Слепов, Е. И. Громова. – М. : Экономистъ, 2005. – 288 с.
13. Тарасевич В. М. Ценовая политика предприятия / В. М. Тарасевич. – СПб. : Питер, 2003. – 288 с.
14. Теплова Т.В. Финансовые решения: стратегия и тактика : учебн. пособ. / Т. В. Теплова. – М. : ИЧП "Издательство Магистр", 1998. – 264 с.
15. Чернов В. А. Финансовая политика организации : учебн. пособ. для вузов / В. А. Чернов. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 247 с.
16. Щербаков В. А. Краткосрочная финансовая политика / В. А. Щербаков, Е. А. Приходько. – М. : КноРус, 2009. – 267 с.

6.2. Додаткова

17. Ансофф И. Новая корпоративная стратегия / И. Ансофф ; пер. с англ. – СПб. : Питер КОН, 1999. – 416 с.
18. Балабанов И. Т. Финансовый менеджмент / И. Т. Балабанов. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 224 с.
19. Барчуков А. В. Краткосрочная финансовая политика / А. В. Барчуков. – Хабаровск : ДВГУПС, 2006. – 218 с.
20. Боди З. Финансы / З. Боди, Р. Мертон ; пер. с англ. – М. : ООО "ИД "Вильямс", 2007. – 592 с.
21. Бизнес-планирование / под ред. В. М. Попова, С. И. Ляпунова, С. Ю. Муртазалиевой. – М. : Финансы и статистика, 2000. – 672 с.
22. Бочаров В. В. Корпоративные финансы / В. В. Бочаров, В. Е. Леонтьев. – СПб. : Питер, 2002. – 544 с.
23. Бочаров В. В. Финансовое моделирование / В. В. Бочаров. – СПб. : Питер, 2000. – 208 с.
24. Брейли Р. Принципы корпоративных финансов / Р. Брейли, С. Майерс ; пер. с англ. – М. : Олимп-Бизнес, 2008. – 1008 с.
25. Бригхэм Ю. Ф. Энциклопедия финансового менеджмента / Ю. Ф. Бригхэм. – М. : РАГС : Экономика, 1998. – 815 с.

26. Бродунов А. Н. Краткосрочная финансовая политика : учебн.-метод. материалы / А. Н. Бродунов. – М. : Изд. МИЭМП, 2007. – 32 с.
27. Ван Хорн. Дж. Основы финансового менеджмента / Дж. Ван Хорн, Дж. Вахович ; пер. с англ. – М. : ООО "ИД "Вильямс", 2008. – 1226 с.
28. Коласс Б. Управление финансовой деятельностью предприятия. Проблемы, концепции и методы : учебн. пособ. / Б. Колас ; пер. с франц. под ред. Я. В. Соколова. – М. : Финансы, 1997. – 576 с.
29. Кривелевич М. Е. Долгосрочная финансовая политика : учебн.-метод. комплекс для студентов экономических специальностей / М. Е. Кривелевич. – Владивосток : Изд. Дальневосточного университета, 2005. – 136 с.
30. Лихачева О. Н. Финансовое планирование на предприятии / О. Н. Лихачева. – М. : ТК Велби, Проспект, 2004. – 264 с.
31. Мазур И. И. Корпоративный менеджмент : справочник для профессионалов / И. И. Мазур, В. Д. Шапиро, Н. Г. Ольдерогге и др. ; под общ. ред. И. И. Мазура. – М. : Высшая школа, 2003. – 1077 с.
32. Мартин Джон Д. VBM – управління, що базується на вартості: Корпоративна відповідь революції акціонерів / Мартин Джон Д., Петті Вільям Дж. ; пер. з англ. ; за наук. ред. О. Б. Максимової, І. Ю. Шарапової. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2006. – 272 с.
33. Методология и опыт прогнозирования российской денежно-банковской системы / О. Д. Говтвань ; Учреждение российской академии наук Институт народнохозяйственного прогнозирования РАН. – М. : МАКС Пресс, 2009. – 360 с.
34. Моисеев С. Р. Макропруденциальная политика и ее применение в России / С. Р. Моисеев // Промышленник России. – 2011. – № 1 – 2. – С. 152–161.
35. Момот Т. В. Вартісно-орієнтоване корпоративне управління: від теорії до практичного впровадження : монографія / Т. В. Момот. – Х. : ХНАМГ, 2006. – 380 с.
36. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку // Вісник НБУ. – 2000. – № 1. – С. 36–43.
37. Новикова И. А. Финансирование бизнеса / И. А. Новикова. – М. : Альпина Пабlishер, 2003. – 197 с.

38. Огієр Т. Справжня вартість капіталу : практ. посібн. з прийняття фінансових рішень / Огієр Т., Рагман Д., Спайсер Л. ; за наук. ред. О. Б. Ватченко ; пер. з англ. – Дніпропетровськ : Баланс Бізнес Букс, 2007. – 288 с.

39. Попов В. М. Анализ финансовых решений в бизнесе / Попов В. М., Млодик С. Г., Зверев А. А. – М. : КНОРУС, 2004. – 288 с.

40. Росс С. Основы корпоративных финансов / С. Росс, Р. Вестерфилд, Б. Джордан ; пер. с англ. – М. : Лаборатория базовых знаний, 2001. – 720 с.

41. Слепов В. А. Финансовая политика компании / В. А. Слепов // Финансы. – 2003. – № 9. – С. 56–59.

42. Финансовая политика России : учебн. пособ. / под ред. Р. А. Набиева, Г. А. Тактарова, Р. К. Арыкбаева. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Финансы и статистика, 2008. – 400 с.

43. Финансовый менеджмент: теория и практика / под ред. Е. С. Стояновой. – М. : Перспектива, 2003. – 656 с.

44. Финансовый менеджмент : учебн. пособ. / под ред. Е. И. Шохина. – М. : ИД ФБК-ПРЕСС, 2004. – 408 с.

45. Энциклопедия финансового риск-менеджмента / под ред. А. А. Лобанова, А. В. Чугунова. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 878 с.

6.3. Ресурси мережі Інтернет

46. Журнал "Управление компанией". [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.zhuk.net>.

47. Журнал "Финансовый директор". [Электронный ресурс]. – Режим доступа : – <http://www.fd.ru>.

48. Кодекс надлежащей практики по обеспечению прозрачности в денежно-кредитной и финансовой политике: декларация принципов [Электронный ресурс] : принят Временным комитетом МВФ 26.09.1999 р. // Сайт международного Валютного Фонда. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/np/mae/mft/code/rus/code2r.pdf>.

49. Конституція України [Електронний ресурс] : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР зі змінами та доп. станом на 04.02.2011 р. // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0>.

50. Концепція Державної програми економічного і соціального розвитку України на 2012 рік : схв. розпорядженням Каб. Міністрів України від 21.03.2011 р. № 219-р. // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=219-2011-%F0>.

51. Ліцензійні умови провадження страхової діяльності [Електронний ресурс] : затв. Розпорядженням Держфінпослуг від 28.08. 2003 р. № 40 // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0805-03>.

52. Меморандум про економічну та фінансову політику : лист про наміри від 23 липня 2009 року // Верховна Рада України : офіц. веб-сайт. – Режим доступу : http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=890_004.

53. Методичні рекомендації щодо складання бізнес-плану запланованої страхової (перестрахової) діяльності [Електронний ресурс] : затв. Розпорядженням Держфінпослуг від 23.03.06 № 5524 // Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг. – Режим доступу : http://www.dfp.gov.ua/217.html?&tx_ttnews%5Bpointer%5D=130&tx_ttnews%5Btt_news%5D=1925&tx_ttnews%5BbackPid%5D=63&cHash=672a285a76.

54. Основні засади грошово-кредитної політики на 2010 рік : схв. рішенням Ради Національного банку України від 10.09.2009 № 10 // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010500-09>.

55. Основні напрями бюджетної політики на 2012 рік : схв. постановою Верховної Ради України від 13 травня 2011 року № 3358-VI // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3358-17>.

56. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>.

57. Офіційний веб-сайт Державного комітету статистики України. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.

58. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

59. Офіційний веб-сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://bank.gov.ua/>.

60. Офіційний веб-сайт Світового банку. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org>.

61. Податковий кодекс України : Кодекс України № 2755-VI від 02 грудня 2010 р. // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

62. Положення про Міністерство фінансів України : затв. Указом Президента України № 446/2011 від 8 квітня 2011 р. // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=446%2F2011>.

63. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 р. № 514-VI (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=514-17>.

64. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 р. № 679-XIV (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://bank.gov.ua/B_zakon/law_NBU.pdf.

65. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України № 2411-VI від 1 липня 2010 р. // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2411-17>.

66. Про затвердження Методики аналізу фінансово-господарської діяльності підприємств державного сектору економіки : Наказ Міністерства фінансів України від 14.02.2006 р. № 170 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=z0332-06>.

67. Про затвердження Положення про розкриття інформації емітентами цінних паперів : рішення ДКЦПФР від 19.12.2006 р. № 1591 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://smida.gov.ua/law/show.php?textid=132>.

68. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : закон України від 09.09.2004 р. № 1992-IV (із змінами) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2658-14>.

69. Про стратегію національної безпеки України : Указ Президента України № 105/2007 від 12.02.2007 // Сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=105%2F2007&test=4/UMfPEGznhnmH.Zi9NBzLrHI4BYs80msh8le6>.

70. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=3480-15>.

71. Руководство по обеспечению прозрачности в бюджетно-налоговой сфере [Электронный ресурс] : МВФ, 2007 г. // Международный валютный фонд : офиц. веб-сайт. – Режим доступа : <http://www.imf.org/external/np/fad/trans/rus/manualr.pdf>.

72. Риск в финансах, страховании, банковском деле [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.anov.narod.ru.

73. Сайт Корпоративных финансов. – Режим доступа : <http://www.cfin.ru>.

74. Типовые и базовые стратегии предприятия [Электронный ресурс] : Информационный портал Betec.Ru. – Режим доступа : <http://www.betec.ru/secure/index.php?id=10&sid=07>.

75. Україна фінансова : інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку. – Режим доступу : <http://www.ufin.com.ua/index.htm>.

76. Урядовий портал: єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.

77. Центр статистических исследований (ЦеСИ). Анализ и управление финансовыми рисками [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.riskcontrol.ru>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Практичні завдання та самостійна робота за темою 1 "Сутність фінансової політики, її мета і завдання".....	6
2. Практичні завдання та самостійна робота за темою 2 "Державна фінансова політика та механізм її реалізації".....	7
3. Практичні завдання та самостійна робота за темою 3 "Складові державної фінансової політики".....	9
4. Практичні завдання та самостійна робота за темою 4 "Фінансова політика підприємства".....	12
5. Практичні завдання та самостійна робота за темою 5 "Складові фінансової політики підприємства".....	15
6. Рекомендована література.....	20
6.1. Основна.....	20
6.2. Додаткова.....	21
6.3. Ресурси мережі Інтернет.....	23

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

**Методичні рекомендації до виконання
практичних завдань та самостійної роботи
з навчальної дисципліни**

"ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА"

для студентів спеціальності 8.03050801

"Фінанси і кредит"

усіх форм навчання

Укладачі: **Внукова** Наталія Миколаївна
Корват Олена Валеріївна

Відповідальний за випуск **Внукова Н. М.**

Редактор **Шаповал Г. В.**

Коректор **Мартовицька-Максимова В. А.**

План 2012 р. Поз. № 137.

Підп. до друку

Формат 60 x 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 1,75. Обл.-вид. арк. 2,19. Тираж прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи

Дк № 481 від 13.06.2001 р.

**Методичні рекомендації до виконання
практичних завдань та самостійної ро-
боти**

з навчальної дисципліни

"ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА"

для студентів спеціальності 8.03050801

"Фінанси і кредит"

усіх форм навчання